

BYZANTINE ART

ICONOGRAPHY

ΠΕΡΙΟΔΟΙ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ

Η Χριστιανική Ζωγραφική διαιρείται συνήθως σε τρεις μεγάλες περιόδους

- ▣ Α.Πρωτοχριστιανική [μέχρι τις αρχές του 4ου αι.]
- ▣ Β.Βυζαντινή [330-1453] και
- ▣ Γ. Μεταβυζαντινή ή Νεοβυζαντινή [από το 1453 μέχρι τους νεώτερους χρόνους]

❖ BYZANTINΗ ΤΕΧΝΗ □

Η Ζωγραφική τέχνη στο Βυζάντιο εκφράστηκε με τις μικρογραφίες, με τα ψηφιδωτά, τις τοιχογραφίες, τις φορητές εικόνες και τα ψηφιδωτά δάπεδα.

- Μετά την Εικονομαχία καθιερώνεται για την αγιογράφιση των ναών ένα πρόγραμμα-κανόνας που εφαρμόζεται σε όλους τους ναούς του βυζαντινού κόσμου, όχι όμως πάντα με την ίδια ακρίβεια.
- Κάθε μέρος του ναού έχει συμβολική σημασία γι' αυτό θα έχει και ειδική εικονογράφιση.

❖ BYZANTINE ART ❑

Η ζωγραφική των εικόνων στην ορθόδοξη παράδοση και ζωή, απασχόλησε κατά το παρελθόν πολύ έντονα το ορθόδοξο πλήρωμα. Έγιναν συζητήσεις και δημιουργήθηκαν εντάσεις, που κράτησαν πάνω από έναν αιώνα και διαμορφώθηκαν στάσεις απέναντι στο μεγάλο ζήτημα της προσκύνησης των ιερών εικόνων.

- ❑ Η ορθόδοξη εικονογραφία, είναι τέχνη λειτουργική αφού κατά τον μεγάλο διδάσκαλο αυτής της τέχνης, τον Φώτη Κοντόγλου, «τρέφει τον πιστόν με πνευματικά οράματα και ακούσματα, διωλίζουσα τα εισερχόμενα δια των πυλών των αισθήσεων, φαιδρύνουσα την ψυχήν αυτού με τον ουράνιον οίνον και δωρούμενη εις αυτόν την ειρήνην της διανοίας»

❖ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΕΙΚΟΝΩΝ

Τεχνική - Κατηγορίες

Οι κυριότερες τεχνικές κατασκευής της φορητής σε ξύλο εικόνας, η **εγκαυστική** και η **αυγοτέμπερα**.

Οι εικόνες μπορεί να είναι:

- ▣ Εύλινες
- ▣ ψηφιδωτές
- ▣ με μεταλλική επένδυση
- ▣ από στεατίτη
- ▣ από ελεφαντόδοντο
- ▣ από μάρμαρο
- ▣ με συνδυασμό υλικών

❖ Η ΒΑΘΥΤΕΡΗ ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΕΙΚΟΝΑΣ

- ❖ Οι εικόνες δεν είναι σαν τις φωτογραφίες. Δεν είναι η φυσική απεικόνιση των προσώπων που εικονίζονται. Τα πρόσωπα φανερώνουν μια “μυστική” πραγματικότητα, τη δόξα του ουρανού γι’ αυτό η εικόνα μοιάζει με το πρωτότυπο, αλλά και διαφέρει από αυτό.
- ❖ Γι’ αυτό όταν προσκυνούμε τις αγίες εικόνες, η τιμή δεν απευθύνεται στο υλικό από το οποίο είναι κατασκευασμένες, αλλά όπως έγραψε ο Μ.Βασίλειος «προς το πρωτότυπον διαβαίνει»

❖ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

- ❖ Υπάρχει στροφή ως προς τον εσωτερικό κόσμο του ατόμου
- ❖ Ακόμα δίνεται ιδιαίτερη σημασία στην απόδοση του προσώπου και ιδίως των ματιών που υποβάλλουν τη μορφή πνευματικότητας
- ❖ Επίσης η βυζαντινή εικόνα είναι ιδεαλιστική
- ❖ Απομακρυσμένη από τη φυσική αναπαράσταση (Αυτό χαρακτηρίζεται από τον όγκο των σωμάτων, και τη νατουραλιστική απόδοση του χώρου και των μορφών με τη χρήση των χρωμάτων.
- ❖ Πολύ έντονα χρώματα και αποχρώσεις.

❖ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΤΕΧΝΗ ❖ ΚΑΙ ΑΠΟΣΤΟΛΟΙ

Η τέχνη των εικόνων των Αγίων Αποστόλων είναι αποτέλεσμα κλασσικής παιδείας, αλλά σε περιβάλλον μη κλασσικό.

- ❖ Οι μορφές έχουν τριπλή διάσταση αλλά όχι βάθος. Είναι ελαφρές σαν να πλανούνται στον αέρα.
- ❖ Το πλάσιμο συναγωνίζεται την ζωγραφική ενώ τα χρώματα των προφητών του τρούλου είναι περιορισμένα.
- ❖ Αντίθετα ζωηρά είναι τα χρώματα στα άλλα μέρη του ναού.

❖ ΣΧΟΛΕΣ

ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ

- ▣ **Μακεδονική.** Τα έργα ανάγονται στο 14ο αι. και κυριότερος εκπρόσωπος της είναι ο Μανουήλ Πανσέληνος από την Θεσσαλονίκη. Τα έργα της Σχολής αυτής εμπνέονται από τον αναγεννητικό άνεμο που ήταν γενικός την εποχή εκείνη. Είναι έργα ζωγραφικής της αυλής και των μορφωμένων τάξεων. Οι τόνοι των χρωμάτων τους είναι ζωηροί.
- ▣ **Κρητική.** Τα έργα της τα χαρακτηρίζουν οι σκιεροί χρωματισμοί, οι συγκρατημένες κινήσεις, η λιτότητα και η υποβλητικότητα. Οι διαφορές σκηνές στις τοιχογραφίες της χαρίζονται με κόκκινες κάθετες ταινίες, με τέτοιο τρόπο ώστε να εμφανίζονται σαν φορητές εικόνες. Κυριότερος εκπρόσωπος της σχολής αυτής είναι Θεοφάνης ο Κρής.

ΨΗΦΙΔΩΤΑ

- Το ψηφιδωτό προήλθε από την ανάγκη αντικατάστασης του δαπανηρού μαρμάρινου δαπέδου, με άλλο υλικό, ανθεκτικό αλλά πολυτελές. Επινοήθηκε από τους λαούς της Μεσογείου και είναι γνωστό στην αρχαία Ελλάδα ήδη από τον 5ο π.Χ. αιώνα.
- Στην αρχή χρησιμοποιούν ακατέργαστα χαλίκια, άσπρα ή μαύρα, που σιγά-σιγά εμπλουτίζονται με χρώματα, ενώ σύντομα προχωρούν και στην κατασκευή των ψηφίδων, που είναι είτε λίθινες, που αποκόπτονται τεχνικά από τεμάχια μαρμάρων ή άλλων φυσικών πετρωμάτων, είτε τεχνικές, από υαλόμαζα ή σπάνια από ημιπολύτιμους λίθους.

ΨΗΦΙΔΩΤΑ

- ▣ Την πρώτη περίοδο του Χριστιανισμού διατηρούνται πολλές φορές τα ίδια θέματα, που αποκτούν όμως τώρα έναν διαφορετικό συμβολισμό.
- ▣ Ένα μεγάλο μνημείο της Ελλάδας που έχει ψηφιδωτά είναι ο Όσιος Λουκάς. Στις πρώτες δεκαετίες του 11ου αιώνα τοποθετούνται τα ψηφιδωτά της Μονής του Οσίου Λουκά στη Βοιωτία.

Περίφημα είναι τα ψηφιδωτά:

ΨΗΦΙΔΩΤΑ

- ▣ των Αγίων Αποστόλων
- ▣ της Κοιμήσεως της Θεοτόκου στη Νίκαια
- ▣ της Αγίας Σοφίας Κων/πολης.
- ▣ της Μονής Δαφνίου
- ▣ τα μωσαϊκά της Πόρτας Παναγίας και της Πανηγυριώτισσας.
- ▣ Τα ψηφιδωτά της Παρηγορήτισσας στην Άρτα

ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΦΟΡΗΤΗΣ ΕΙΚΟΝΑΣ

Συντήρηση του ξύλου:

- ▣ Ευλουργικές επεμβάσεις, σε ρωγμές, σπασίματα
- ▣ Συγκόλληση κομματιών που έχουν διαχωριστεί
- ▣ Απολύμανση του ξύλου (από το σαρακι) με διάφορα εντομοκτόνα ή σε ειδικούς θαλάμους απεντόμωσης
- ▣ Στερέωση του ξύλου (όταν αυτό είναι σαθρό) με στερεωτικό
- ▣ Καθαρισμός του ξύλου (με χημικούς διαλύτες)

Ομάδα 2η:

Κωστικός Αλέξανδρος

Μερτίρι Αλεξάνδρα

Νιάρως Βασίλης

Τσιάρας Χρήστος

ΑΓΙΟΓΡΑΦΟΙ